

3.5.2022

Outokumpu Chrome Oy
Kemin kaivos
PL 172
94101 Kemi

Viite: Kemin kaivoksen laajentaminen, Outokumpu Chrome Oy

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen lausunto, Kemin kaivoksen laajentamiseen liittyvä Natura-arviointi

Outokumpu Chrome Oy on toimittanut Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (ELY-keskus) ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (YVA-laki, 252/2017) mukaisen ympäristövaikutusten arviointiselostuksen, jossa käsitellään Kemin kaivoksen laajentamista.

YVA-selostuksen liitteenä on Envineer Oy:n laatima 19.1.2022 päivätty Natura-arviointi (Liite 12. Kemin kaivoksen laajennus-Kirvesaavan Natura-arviointi). Natura-arvioinnista ei ole pyydetty luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:n mukaista lausuntoa. ELY-keskus kuitenkin lausuu tässä yhteydessä ao. arvioinnista, jotta Kirvesaavan Natura-alueeseen liittyvät vaikutukset voidaan huomioida osana YVA-yhteysviranomaisen perusteltua päätelmää luonnonsuojelulain 65.4 §:n mukaisesti.

Natura-arvioinnissa esitetyt tiedot hankkeesta

Outokumpu Chrome Oy:n Elijärven kaivos sijaitsee Keminmaan kunnan alueella, Kemin kaupungin pohjoispuolella. Yhtiö suunnittelee Kemin kaivosalueen laajentamista ja tuotantomäärien nostoa. Hankkeeseen sisältyy tuotannon noston lisäksi louhintamenetelmän muutos sekä pastalaitoksen ja pastatäytön käyttöönotto.

YVA-menettelyssä on tarkasteltu kolmen toteutusvaihtoehdon (vaihtoehdot VE1, VE1a ja VE1b) lisäksi nykyisen toiminnan (vaihtoehto VE0 ja VE0+) ympäristövaikutuksia.

Vaihtoehto VE0: Toiminta kaivoksella jatkuu voimassa olevan ympäristöluvan mukaisesti eli toimintaa ei laajenneta nykyisestä. Kaivospiirin pinta-ala on 9,19 km². Louhinta toteutetaan nykyisellä pengerialouhintamenetelmällä. Kokonaislouhintamäärä on 3,7 Mt/a. Rikastushiekka läjitetään käytössä olevalle rikastushiekka-altaalle (allas 7) lietteenä. Rikastushiekka-allasta korotetaan vaiheittain voimassa olevan ympäristöluvan mukaisesti tasolle +35,5. Vaihtoehtoa VE0 kuvaava toiminta rikastushiekan osalta ei ole vuoden 2027 jälkeen mahdollista rikastushiekka-altaan täyttyessä.

Vaihtoehto VE0+: Toiminta pääosin vastaavasti kuin vaihtoehdossa VE0. Rikastushiekka-allasta 7 korotetaan kuitenkin voimassa olevan ympäristöluvan mukaiselta tasolta +35,5 vaiheittain tasolle +50,00. Rikastushiekka-altaan on arvioitu täyttyvän noin vuonna 2041. Vaihtoehdossa VE0+ myös vesialtaita korotetaan. Kaivosalueella ja sen lähiympäristössä toteutetaan pintavesien hallintatoimenpiteitä, joiden tavoitteena on vähentää pintavesien päätymistä maanalaisen louhinnan maanpintavaikutusalueelle ja siten pintavesien suotautumista maaperään ja edelleen maanalaiseen louhokseen.

Vaihtoehto VE1: Kaivosaluetta laajennetaan varausalueelle, jolloin pinta-alaksi muodostuu 13,73 km². Kaivoksen laajennus toteutetaan pengerlouhintamenetelmällä. Kokonaislouhinnan määrä on 4,4 Mt/a. Rikastushiekka läjitetään rikastushiekka-altaalle 7, jota korotetaan vastaavasti kuin vaihtoehdossa VE0+. Rikastushiekka-altaan kapasiteetti korotettuna (taso +50,0) riittää arviolta vuoteen 2039. Vesialtaiden korotus ja pintavesien hallintatoimenpiteet toteutetaan kuten vaihtoehdossa VE0+.

Vaihtoehto VE1a: Kaivoksen laajennus toteutetaan maanalaisena sorroslouhintamenetelmänä. Kokonaislouhintamäärä on 4,7 Mt/a. Rikastushiekan ja palakiven määrä kasvaa. Rikastushiekka läjitetään rikastushiekka-altaalle 7, jota korotetaan vastaavasti kuin vaihtoehdossa VE0+ ja VE1. Vesialtaiden korotus ja pintavesien hallintatoimenpiteet toteutetaan kuten vaihtoehdoissa VE0+ ja VE1.

Vaihtoehto VE1b: Kaivoksen laajennus on suunniteltu toteutettavan kokonaisuudessaan maanalaisena ja louhinta pengerlouhintamenetelmällä. Kokonaislouhintamäärä on 4,3 Mt/a. Rikastamalla muodostuva rikastushiekka, jota muodostuu 1,4 Mt/a, käsitellään kaivosalueelle rakennettavalla pastalaitoksella. Käsitelty rikastushiekka hyödynnetään maanalaisen kaivoksen louhostäytöissä pastatäytönä. Rikastushiekka-altaan täyttyminen hidastuu verrattuna nykytilanteeseen. Rikastushiekkaa voidaan läjittää tarvittaessa rikastushiekka-altaalle 7, jota korotetaan vastaavasti kuin vaihtoehdoissa VE0+, VE1 ja VE1a. Vesialtaiden korotus ja pintavesien hallintatoimenpiteet toteutetaan kuten vaihtoehdoissa VE0+ ja VE1.

Natura-arvioinnissa käytetty aineisto

Natura-arviointi on laadittu asiantuntija-arviona. Arvioinnissa on hyödynnetty olemassa olevaa tietoa Natura-alueen luonnosta, Kemin kaivoksen tarkkailutuloksia ja YVA-menettelyä varten tehtyjä tutkimuksia ja selvityksiä. Lisäksi arvioinnissa on hyödynnetty avoimia kartta- ja paikkatietoaineistoja.

Kirvesaavan Natura 2000 –alue

Kirvesaapa (FI1300505) on perustettu ympäristöministeriön asetuksella 354/2015 erityisten suojelutoimien alueeksi (SAC). Alue on lisäksi ilmoitettu komissiolle lintudirektiivin mukaisena erityisenä suojelualueena (SPA-alue). Natura-alueen pinta-ala on yhteensä 1827 hehtaaria.

Natura-alueella esiintyy tietolomakkeen mukaan yhteensä 5 luontodirektiivin liitteen I mukaista luontotyyppiä (aapasuot, puustoiset suot, letot, keidassuot sekä humuspitoiset lammet ja järvet) sekä yhteensä 22 lintudirektiivin mukaista lajia.

Natura-arvioinnissa esitetyt vaikutusmekanismit

Natura-arvioinnissa tarkastellaan hankkeen pintavesi-, pohjavesi-, pöly- ja meluvaikutuksia sekä mahdollisen patomurtuman vaikutuksia. Mikään näistä vaikutusmekanismeista ei arvioinnin perusteella ole suuruudeltaan merkittävä.

Pintavesien osalta mahdollinen vaikutusmekanismi voisi olla kaivosalueen maanpinnan vajoaminen ja siitä syntyvät laaja-alaiset pintaruhjeet, jotka voisivat aiheuttaa Natura-aluetta kuivattavia pintavesivirtaamia. Mahdolliset maanpinnan vajoamiset ja ruhjeet jäävät suhteellisen kapealle alueelle kaivosalueen sisälle ja kaivoksen välittömään lähiympäristöön, eivätkä ulotu Natura-alueen pienvalluma-alueelle missään vaihtoehdossa.

Pohjavesivaikutukset riippuvat siitä millä menetelmällä maanalaista louhintaa jatkossa suoritetaan. Pengerlouhintamenetelmässä pohjavedenpinnan alenemakartio ulottuu maaperässä ja kallion pintaosissa kaikissa vaiheissa (2031, 2051) vain muutamien satojen metrien etäisyydelle kaivoksen reunasta. Pohjaveden alenema ei mallinnuksen perusteella ulotu pengerlouhintamenetelmässä Kirvesaavan Natura-alueelle.

Sorroslouhintamenetelmässä (VE1a) pohjaveteen aiheutuu vuoden 2031 mallinnustilanteessa alenemakartio, joka on nykytilannetta ja vaihtoehtojen VE1 ja VE1b tilannetta laaja-alaisempi. Vuoden 2051 tilanteessa enintään yhden metrin alenema rajautuu mallinnuksen perusteella Kirvesaavan länsirajalle.

Pölyvaikutusten osalta varsinaisen louhinnan vaikutukset on arvioitu merkittävyydeltään pieniksi riippumatta käytettävästä louhintamenetelmästä ja louhintamäärästä, sillä louhinta tehdään maan alla. Ilmanlaadun kannalta merkittävin tekijä on rikastushiekka-altaiden koko ja korkeus. Pölyämisen hallintaan Kemian kaivoksella käytettävät BAT-tekniikat estävät pölyämistä ja vaikuttavat ilmanlaatuun. Kaikkien toteutusvaihtojen vaikutukset pölyämiseen ja ilmanlaatuun on arvioitu pieniksi ja näin ollen myös vaikutukset Kirvesaavan Natura-alueeseen arvioidaan merkityksettömäksi nykytilanteeseen verrattuna.

Kaivoksen merkittävimpiä melulähteitä ovat maanalaisen kaivoksen tuuletus sekä epäsäännöllinen liikennöinti alueella. Kaivoksen laajentuminen vaatii lisää ilmanvaihtonousuja vaihtoehdoissa VE0+, VE1, VE1a ja VE1b, mikä lisää melua. Alueen rakentamisesta (sivukivialueen maisemointi, allasalueen maanrakentaminen) voi aiheutua melua paikallisesti. Maanrakentamistyömaasta syntyvä melu rajoittuu kaivosalueelle ja sen läheisyyteen.

Kirvesaavan Natura-alueen kannalta patomurtuman vaikutukset ovat merkittävimpiä, mikäli murtuma tapahtuu rikastushiekka-altaan itäpuoleisessa padossa. Rikastushiekka purkautuisi altaan välittömään läheisyyteen, eikä rikastushiekan pääasiallinen leviämisalue ulottuisi juurikaan suoalueelle. Iso-Ruonaojan kautta tapahtuva välitön veden purkautuminen vähentää Kirvesaavan Natura-alueelle

tulvivan veden määrää. Vesisyvyys suoalueen lounaisosassa kasvaisi maksimissaan noin yhteen metriin ja tulvan suurin arvioitu leviämisalue on noin 250 ha, mikä on noin 13 % suojelualan pinta-alasta. Natura-alueelle päätyvistä tulvavesistä aiheutuisi lähinnä ravinne- ja kiintoainekuormitusta.

Natura-arvioinnissa kuvatut vaikutukset alueen luonnonarvoille

Vaikutukset luontodirektiivin luontotyypeihin

Humuspitoiset lammet ja järvet: Luontotyyppiä edustaa Kirvesjärvi, jolta matkaa lähimmille kaivoskohteille on noin 1,5 km. Kirvesjärvi on noin 40 % ko. luontotyyppin pinta-alasta Natura -alueella. Pölyämisen maksimitilanteissa järviin kohdistuu enintään vain hyvin vähäisiä pölyvaikutuksia, kaikissa hankevaihtoehdoissa luontotyyppille aiheutuvat vaikutukset ovat merkityksettömiä. Patomurtuman aiheuttaman tulvan arvioidaan pahimmassa mahdollisessa tilanteessa yltävän lähelle Kirvesjärven etelärantaa Patomurtuman vaikutukset luontotyyppille ovat merkitykseltään vähäisiä.

Keidassuot: Luontotyyppiä ei esiinny hankkeen vaikutusalueella, joten luontotyyppille aiheutuvat vaikutukset ovat merkityksettömiä.

Aapasuot: Kirvesaavan länsiosassa luontotyyppiä on noin 300 ha eli noin viidennes Natura-alueen luontotyyppin pinta-alasta. Pohjavesivaikutukset arvioidaan hyvin vähäiseksi, kun louhintamenetelmänä on pengerlouhinta, mutta sorroslouhinnan aiheuttama pohjaveden pinnanalenema voi louhinnan edetessä tulevana vuosikymmeninä (mallinnuksen mukaisessa vuoden 2051 tilanteessa) yltää Kirvesaavan länsiosaan, kuitenkin enintään yhden metrin syvyisenä. Alenema voisi periaatteessa aiheuttaa aapasuon lievää kuivumista. Kaikissa vaihtoehdoissa pohjavesivaikutukset luontotyyppille ovat kohtalaisia. Myös patomurtuman vaikutusten merkittävyys on kohtalainen.

Letot: Luontotyyppin kokonaispinta-alasta arvioilta noin 5 % sijaitsee kaivoksen lähivaikutusalueella. Pohjaveden pinnan alenema voisi periaatteessa aiheuttaa kaivoksen lähivaikutusalueella sijaitsevaan lettoon lievää kuivumista. Varovaisuusperiaatteen mukaisesti vaikutuksia arvioidaan kokonaisuutena muodostuvan vähäisessä määrin kyseiselle luontotyyppille. Vaikutusten merkittävyys on luokassa vähäinen/kohtalainen. Patomurtuman vaikutukset luontotyyppille ovat merkitykseltään kohtalaisia.

Puustoiset suot: Luontotyyppin kokonaispinta-alasta arvioilta noin 5 % sijaitsee kaivoksen lähivaikutusalueella. Hankkeen pohja- ja pintavesivaikutukset arvioidaan vähäiseksi Natura-alueeseen nähden ja kyseiselle luontotyyppille vielä vähäisemmiksi. Pölyvaikutuksilla ei ole eroa nykytilanteeseen nähden. Kaikissa hankevaihtoehdoissa luontotyyppille aiheutuvat vaikutukset ovat merkityksettömiä. Patomurtuman vaikutukset luontotyyppille ovat merkitykseltään kohtalaisia.

Vaikutukset lintudirektiivin liitteen I lajeihin ja alueella säännöllisesti esiintyviin muuttolintuihin

Suoria vaikutuksia linnustolle aiheutuu melusta, välillisiä vaikutuksia elinympäristöjen muutoksista. Kirvesaavan suojeluperusteena oleville lintulajeille arvioidaan muodostuvan vaikutuksia enintään kaivostoiminnan aiheuttamasta melusta ja toisaalta aapasuot ja letot-luontotyyppisiin tapahtuvien lievien elinympäristömuutosten kautta. Vaikutuksia ei kuitenkaan arvioida muodostuvan millekään lajille ja niitä pidetään merkittävyydeltään merkityksettöminä.

Vaikutukset alueen eheydelle

Suunnitellun kaivostoiminnan laajentamisen vaikutuksesta Natura-alueen ekologinen rakenne sekä ekologisten prosessien kokonaisuus ja toimivuus eivät häiriinny siinä määrin, että hanke vaikuttaisi alueen suojeluarvojen säilymiseen pitkälläkään aikavälillä. Alueen eheyden kannalta hankkeen vaikutukset hankevaihtoehdoissa VE0+, VE1, VE1a ja VE1b arvioidaan luokkaan ”vähäinen kielteinen vaikutus”.

Haitallisten vaikutusten lieventäminen

Keskeisimpiä lieventämistoimenpiteitä ovat asianmukaisten meluntorjuntamenetelmien käyttäminen sekä toimenpiteet, joilla estetään toiminnasta aiheutuvaa pölyämistä. Linnustolle aiheutuvia vaikutuksia voidaan lieventää ajoittamalla melua aiheuttava toiminta pesimäkauden ulkopuolelle. Lisäksi tulisi selvittää, voidaanko ohjaamalla ympäröivien alueiden pintavesiä Kirvesaavalle, kompensoida mahdollisen pohjaveden pinnan alenemisen haitallisia vaikutuksia.

LAPIN ELY-KESKUKSEN LAUSUNTO***Arvioinnin asianmukaisuus ja esitetyt aineistot***

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisen arviointi- ja lausuntomenettelyn tehtävänä on tuottaa objektiivista tietoa viranomaiselle sen varmistamiseksi, että hanke ei merkittävästi heikennä Natura-alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ja siten arviointi muodostaa perustan sille, voidaanko hanke tai suunnitelma hyväksyä vai ei.

Natura-arviointi on luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan ja luonnonsuojelulain 65 §:n 1 momentin mukaan tehtävä asianmukaisella tavalla. Asianmukainen arviointi sisältää täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily ehdotettujen töiden vaikutuksista kyseessä olevaan alueeseen (Euroopan komissio, Natura 2000 -alueiden suojelu ja käyttö 2019)

Asianmukaisen arvioinnin lähtökohtana tulee olla hankekuvauksen lisäksi luotettavat ja ajantasaiset tiedot suojeluperusteena olevista luontotyypeistä ja lajeista. Natura-arvioinnin tulee muodostaa itsenäinen kokonaisuus, jossa johtopäätökset perustellaan täsmällisiin tieteellisiin seikkoihin perustuen.

Laadittaessa luonnonsuojelulain 65§:n mukainen natura-arviointi YVA-menettelyn yhteydessä, hankekuvauksessa voidaan tukeutua YVA-selostuksessa esitettyyn. Keskeiset Natura –alueelle vaikutuksia aiheuttavat toiminnot on kuitenkin kuvattava myös natura-arvioinnissa ja esitettävä havainnollisesti toimintojen sijainti suhteessa Natura-alueeseen. Hankekuvauksen mukaan vaihtoehdoilla VE1, VE1a ja VE1b kaivosaluetta laajennetaan nykyisestä 9,19 km²:sta 13,73 km²:iin. Laajentuessaan kaivosalue rajautuisi Natura-alueeseen. YVA-selostuksen mukaan Kirvesjärven malmion hyödyntäminen tapahtuisi 2050-70-luvuilla, pohjavesimallinnus ulottuu vuoteen 2051. ELY-keskus muistuttaa, että arvioinnista tulee ilmetä yksiselitteisesti laajennusalueella toteutettavat toimenpiteet ja näiden mahdolliset vaikutukset natura-alueella.

Natura-arvioinnista ilmenee, että se on laadittu asiantuntija-arviona. Arviointi perustuu olemassa olevaan tietoon ja tarkkailutuloksiin sekä YVA-menettelyä varten laadittuihin tutkimuksiin ja selvityksiin. Epäselväksi kuitenkin jää onko Natura-alueen luontoarvoja inventoitu maastokartoituksin linnuston linjalaskentoja lukuun ottamatta. Arviointia varten tehtyjen selvitysten metodit ja tulosten esittely jää natura-arvioinnissa puutteelliseksi, eikä esitetyn tiedon perusteella voida arvioida luontotietojen ajantasaisuutta ja riittävyyttä.

Natura-arvioinnissa tulisi esittää arvio hankkeen vaikutusalueesta Kirvesaavan Natura-alueella sekä esittää ajantasaiset luontotyyppi- ja lajitiedot vähintään vaikutusalueelta. Vaikuttaa siltä, ettei arvioinnissa ole hyödynnetty olemassa olevaa lajitietoa avoimesta paikkatietojärjestelmästä. Mahdollisista maastoinventoinneista ei ole esitetty tuloksia arvioinnin tueksi. Kun lisäksi huomioidaan, että naturatietolomakkeen perusteella tietotaso luontoarvoista on osin puutteellista, on arvioinnissa syytä esittää ajantasaiset tiedot.

Natura-alueen linnustoa on selvitetty linjalaskennoin. Liitteessä esitetyssä taulukossa on laskentavuosiksi kirjattu 2010-2020. Tekstissä laskentojen kerrotaan kuitenkin olevan vuosilta 2018-2020. Vaikutusarviointien kannalta olisi ollut syytä esittää laskentalinjojen sijoittuminen kartalla. Esitetyllä koosteella ei voida arvioida tarkemmin potentiaalisten vaikutusalueiden linnustoa (lajisto/parimäärät), joihin mahdolliset vaikutukset hankkeen toteutuessa kohdistuisivat. Tämä olisi edellyttänyt joko laskentoja hankkeen vaikutusalueilla, joita ehkä onkin mutta ei ole eritelty tuloksissa, tai vaikutusalueen linnuston laji- ja parimääriä olisi voinut laskennallisesti arvioida tarkemmin esimerkiksi laskennoista saatavilla biotooppikohtasilla lajisto ja tiheys -arvioilla.

Vaikutusmekanismit ja vaikutusalueet

ELY-keskus yhtyy arvioinnissa esitettyyn päätelmään hankkeen keskeisistä vaikutusmekanismeista. Arvioinnista ei ilmene rakentamisen ja toiminnan aikaisia vaikutuksia. Lisäksi arvioinnista puuttuu esitys keskeisten vaikutustyyppien vaikutusalueista.

Vaikutukset pohjaveteen: Pohjavesivaikutusten arvioinnin perustana on käytetty kahta hankealueelle laadittua selvitystä. Vuonna 2019 laaditussa hydrogeologisessa

selvityksessä (Pöyry Finland Oy) on muun muassa arvioitu mahdollisia kaivoksen riskitekijöitä lähialueen ympäristölle sekä esitetty täydennystarpeita alueen havaintoputkiverkoston osalta. Alueen hydrogeologisia mittauksia ja mallinnusta käsittelevässä, vuonna 2021 laaditussa selvityksessä (AFRY Finland Oy) on esitetty nykyisen avolouhoksen ja maanalaisen kaivoksen sekä tulevien kaivosvaiheiden (2031 ja 2051) numeerinen pohjavesimallinnus.

Natura-alueen kasvillisuuteen ja luontotyyppeihin kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu erityisesti numeerisen pohjavesimallin perusteella. Vuotta 2051 kuvaavassa tilanteessa vaihtoehdon VE1a pohjaveden alenemakartio on laajimmillaan, jolloin vaikutus ulottuu Kirvesaavan natura-alueen länsireunalle.

Mallinnuksessa pohjavesipinnan alenemana käytetään yhtä metriä eli tätä pienempiä alenemia malli ei huomioi. ELY-keskus muistuttaa, että metriä pienemmät pohjavesipinnan alenemat voivat heikentää etenkin pohjavesivaikutteisten luontotyyppien ja lajiston tilaa natura-alueella. Kuten arvioinnissa on todettu, erityisesti pitkälle ajanjaksole ulottuviin pohjavesimallinnuksiin liittyy epävarmuustekijöitä ml. kallion mahdollinen rakoilu louhinnan myötä.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan Natura-arvioinnissa on tunnistettu pohjavesimallinnukseen liittyviä epävarmuustekijöitä, mutta luontotyyppeihin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa ei ole otettu huomioon, että vaikutukset voivat ulottua laajemmalle kuin mitä malli ennustaa. Pohjavesien vaikutusarviointia natura-alueen luontotyyppeihin tulee tarkentaa varovaisuusperiaate huomioiden. Lisäksi jatkossa kalliopohjaveden tarkkailupisteitä tulisi lisätä etenkin avolouhoksen itäpuolelle mittaustulosten luotettavuuden ja natura-alueelle kohdistuvien vaikutusten arvioinnin tarkentamiseksi.

Melun vaikutukset: Natura-arvioinnin mukaan merkittävimmät melun lähteet ovat kaivoksen tuuletus ja liikennöinti alueella. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan meluvaikutuksia linnustoon on tärkeää selvittää tarkemmin, esimerkiksi mallintamalla. Selvityksessä tulee huomioida natura-alueen läheisyydessä sijaitsevan rikastushiekka-altaan korotuksesta aiheutuvat meluvaikutukset.

Tärinän vaikutukset: Tärinän osalta arvioinnissa esitetään vain johtopäätös melu- ja tärinävaikutuksista. Tärinää aiheuttavia toimintoja, mallinnusta tai muita perusteita arvioinnin johtopäätöksille ei ole esitetty.

Pölyvaikutukset: Natura-arvioinnissa on tunnistettu keskeisimmät pölyn päästölähteet, mutta vaikutusalueita ei ole esitetty. Arvioinnissa ei kuvata millaisia vaikutuksia pölyllä on kasvillisuuteen tai luontotyyppeihin ja millaisilla hiukkaspitoisuuksilla näitä vaikutuksia voi aiheutua. Myös rikastushiekka-aitaiden aiheuttaman pölyn vaikutusalueita ja vaikutusarviointia natura-alueen suojeluperusteisiin olisi syytä täydentää.

Vaikutukset alueen luonnonarvoille

Vaikutukset luontodirektiivin luontotyyppeihin

Kuten edellä on todettu, natura-arvioinnissa tulee esittää laajennushankkeen toimintojen vaikutusalueet Natura-alueella tai sen läheisyydessä. Kun tiedossa on

lisäksi ajantasaiset kartoitustiedot natura-alueen luontoarvoista, on mahdollista arvioida hankkeen vaikutuksia luontotyyppeihin, lajistoon ja alueen eheyteen. Arvioinnissa tulee huomioida myös suojeluperusteena olevien luontotyyppien suojelutaso.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan nykytiedon perusteella keskeisimmät luontotyyppeihin kohdistuvat heikentävät vaikutukset aiheutuvat hankkeen vaikutuksesta pohjaveden pinnankorkeuteen. Vedenpinnan tason lasku heikentää erityisesti pohjavesivaikutteisten luontotyyppien luonnontilaa. Kuten edellä on todettu, numeerinen pohjavesimalli ei huomioi alle metrin pienempiä alenemia, joka tulee huomioida arvioinnissa. Arvioinnissa pohjavesimalliin liittyvä epävarmuus on tunnistettu, mutta sen vaikutuksia kasvillisuuteen ja suoluontotyyppeihin kohdistuvien vaikutusten arviointiin ei ole arvioitu.

ELY-keskus toteaa, että luontotyyppeihin kohdistuvien vaikutusten arviointi on puutteellinen johtuen lähtöaineistona käytetyn luontotyyppitiedon epätarkkuudesta sekä siitä, ettei arvioinnissa ole määritelty hankkeen Natura-alueelle kohdistuvaa vaikutusalueita varovaisuusperiaatteella huomioiden.

Vaikutukset lintudirektiivin lajeihin ja alueella säännöllisesti esiintyviin muuttolintuihin

Arvioinnissa esitetään suojeluperusteena oleville lintulajeille muodostuvan vaikutuksia kaivostoiminnan aiheuttamasta melusta sekä aapasuot- ja letot - luontotyyppeihin tapahtuvien lievien elinympäristömuutosten kautta. Sen sijaan mahdollisen patomurtuman vaikutuksia ei ole linnuston kannalta käsitelty lainkaan. Esitetyn mallinnuksen perusteella pahimmassa skenaariossa vaikutukset olisivat kuitenkin laajat (n. 13 % Natura-alueesta).

Arvioinnissa on tunnistettu epävarmuustekijöinä melu- ja pölyvaikutusten arvioinnissa arvioiden perustumisen nykytilanteen mittaustuloksiin, mutta tulevan toiminnan vaikutuksia ei ole arvioitu mallinnuslaskelmin. Rikastushiekka-altaan korottamisen vaikutuksia linnustoon ei ole arvioitu. Allas sijoittuu lähimmillään 500 metrin etäisyydelle natura-alueesta ja työt kestävät useita vuosia.

Natura-arvioinnin mukaan alueelle ei ole suunniteltu sellaisia toimintoja, joiden melu- ja pölyvaikutukset olennaisesti poikkaisivat nykytilanteeseen verrattuna. Kuitenkin kpl:ssa 5.2.4 todetaan, että kaivoksen laajentumisen myötä melutasot voivat nousta nykytasostaan Suurensuonmaan alueella, joka on Natura-alueen välittömässä läheisyydessä.

Arvioinnissa todetaan, että melutasojen ohjearvot eivät ylity. Ei ole kuitenkaan kerrottu, mitä ohjearvoja on käytetty. Linnuston kannalta varsinaisia ohjearvoja ei ole määritelty, mutta joitain kynnsarvoja eri tutkimuksissa on esitetty ja ne perustuvat pääosin liikennemelun vaikutusten tutkimukseen. Esim. Koskimies on koosteessaan (Koskimies, P. 2019: Liikenteen vaikutus linnustoon. Kirjallisuuskatsaus. – Linnut-vuosikirja 2018:156–165.) esittänyt, että melutaso, jolla metsälintulajien keskimääräinen pesimätiheys voi alentua, on keskimäärin 42 dB(A) (35-58) ja

vastaavasti avomaan lajeilla 48 db(A) (43-60). Nykytilanteessa lähinnä Kirvesaapaa olevalla mittauspisteellä (etäisyys Natura-alueen rajasta > 1km) melutasot ovat olleet vuosina 2015-16 keskimäärin 44-51 dB päiväsaikaan ja yöaikaan keskimäärin 43-45 dB.

Ottaen huomioon edellä lausuttu, uuden toiminnan sijoituessa lähemmäksi Natura- aluetta on perusteltua täydentää vaikutusarviointia edellä mainittujen seikkojen osalta. Erityisesti melun leviämistä on syytä mallintaa ja arvioida sen vaikutuksia linnustoon rakennus- ja toimintavaiheessa.

Lieventävät toimenpiteet

Euroopan unionin komission tiedonantona julkaistussa ohjeessa "Natura 2000 - alueiden suojelu ja käyttö – Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan säännökset" todetaan lieventävien toimenpiteiden osalta, että ne on kuvattava yksityiskohtaisesti ja on esitettävä tieteelliseen näyttöön perustava selostus siitä, miten toimenpiteillä poistetaan havaitut vaikutukset. Tämän lisäksi on ilmoitettava, millaisia toimenpiteitä otetaan käyttöön toimenpiteiden vaikuttavuuden seuraamiseksi. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan Natura-arvioinnissa nyt esitetty kuvaus lieventävistä toimenpiteistä on yleispiirteinen, eikä sen perusteella voida arvioida lievennystoimien vaikuttavuutta Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyypeihin tai lajistoon.

Yhteenveto

Viranomaiset voivat EUTI:n oikeuskäytännön mukaan hyväksyä hankkeen tai suunnitelman vasta varmistuttuaan asianmukaisen arvioinnin perusteella, ettei toiminta vaikuta haitallisesti kyseisen Natura-alueen koskemattomuuteen. Näin on silloin, kun tieteelliseltä kannalta ei jää järkevää epäilyä, että tällaisia vaikutuksia aiheutuisi.

Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan YVA-selostuksen liitteenä oleva Natura-arviointi on yleispiirteinen, eikä se täytä kaikilta osiltaan asianmukaisen arvioinnin kriteerejä. Varovaisuusperiaate huomioiden ELY-keskus katsoo, että Natura-arvioinnin perusteella ei voida varmistua siitä, että hankkeella ei ole merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Kirvesaavan Natura-alueen suojeluperusteisiin. Arviointia tulee täydentää edellä esitettyjen puutteiden osalta.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Ratkaisijana on toiminut luontoympäristöyksikön päällikkö Jari Pasanen ja esittelijänä ylitarkastaja Marjut Kokko. Lausunnon laatimiseen on osallistunut ylitarkastaja Pekka Räinen (linnut).

Tiedoksi

Outokumpu Chrome/Raisa Hyvärinen raisa.hyvarinen@outokumpu.com
Metsähallitus/Liinu Törvi liinu.torvi@metsa.fi

Tämä asiakirja LAPELY/499/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/499/2022 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Pasanen Jari 04.05.2022 07:50

Esittelijä Kokko Marjut 03.05.2022 17:57